

Forskerforbundets innovasjonspolitik

Informasjon til medlemmer og tillitsvalgte

Innledning

Betydningen av innovasjon for å sikre fremtidig verdiskaping og utvikling av velferdssamfunnet er et stadig viktigere tema for politikkutvikling og samfunnsdebatt. Både næringsliv og offentlig sektor må fornyes gjennom forskning og innovasjon. Forskning og høyere utdanning tillegges en mer sentral funksjon i forhold til næringsutvikling og verdiskaping. Forsknings- og utdanningspolitikken blir derved koplet sterkere til næringspolitikken og til løsningen av andre viktige samfunnsoppgaver.

Utviklingen gir utfordringer for ivaretagelsen av forsknings- og utdanningsinstitusjonenes andre oppgaver og kan medføre at vitenskapelig ansatte pålegges flere arbeidsoppgaver. Det er dessuten behov for å avklare hvordan faglig uavhengighet og akademisk frihet skal ivaretas når forskningsinstitusjoner samarbeider med næringslivet. Videre er det behov for å sikre at økt oppmerksomhet på kortsiktig nytteverdi ikke går ut over vilkårene for grunnforskning og muligheten til å ivareta faglig bredde. Tvert i mot er det grunn til å understreke den verdien akademisk frihet, grunnforskning og faglig bredde både har i seg selv og som forutsetning for landets innovasjonsevne.

For at ny forskning skal lede til innovasjon må den bli tatt i bruk i offentlig eller privat sektor, eller samfunnet forøvrig. Samvirke mellom ulike virksomheter og forsknings- og utdanningssystemet er avgjørende og kan skje gjennom kommersialisering av forskningsresultater, forbedring av varer og tjenester eller ved at arbeids- og næringsliv rekrutterer ansatte med høyere utdanning og forskningskompetanse.

En fremragende og godt utbygd forsknings- og utdanningssektor er et viktig virkemiddel for å skape innovasjon. Forskerforbundet vektlegger i sin innovasjonspolitik denne sektorens rolle i innovasjonssystemet.

Innovasjonspolitikken omhandler tre nivå: Individnivå, institusjonsnivå og samfunnsnivå.

Hva er innovasjon?

Innovasjon defineres som å ta i bruk en ny eller vesentlig forbedret vare, tjeneste eller prosess, en ny markedsføringsmodell eller organisasjonsform. Målet er å skape økonomiske verdier eller oppnå økt samfunnsnytte. Innovasjonsaktiviteter er all vitenskapelig, teknologisk, organisatorisk, økonomisk og kommersiell virksomhet som leder til eller er ment å lede til implementering av innovasjon.

En innovasjonsprosess omfatter en idé, opphavsperson, rettigheter og eierskap, økonomi- og markedsanalyser, støtteapparat og kommersialisering. Kommersialisering er når ideen blir bearbeidet til et produkt eller en tjeneste for salg i et marked. Det har blitt vanligere å bruke en bredere forståelse av hva innovasjon er, hvor begrepet også knyttes til for eksempel konsulentvirksomhet eller sosialt entreprenørskap.

1. Individnivå

For å øke samfunnets forsknings- og innovasjonsevne vil det bli bruk for flere personer med forskerutdanning. Konkurransedyktige lønns- og arbeidsbetingelser slik at flere tar doktorgrad er avgjørende. Samtidig som samfunnet vil ha behov for flere med doktorgrad utenfor forskningssektoren, må også betingelsene innad i sektoren være så attraktive at de beste talentene blir i forskersystemet.

Økt fokus på innovasjon og kommersialisering av forskningsresultater må ikke føre til at vitenskapelig ansatte får dårligere arbeidsvilkår eller at den akademiske friheten innskrenkes. Å legge til rette for at forskerne har gode arbeids- og rammevilkår for forskning og sikre vilkårene både for grunnforskning og anvendt forskning er også viktige forutsetninger for å skape innovasjon. For å bli bedre på interne innovasjonsprosesser er det nødvendig med gode rutiner og systemer rundt forskeren og fagmiljøene som sikrer at nye ideer og ny viten som kan anvendes blir fanget opp.

Mål:

- Ivareta og styrke de ansattes rettigheter i forbindelse med immaterielle rettigheter – kurs og opplæring. Gjelder også medarbeidere som gir teknisk støtte til forskningen.
- Ivareta og styrke de ansattes mulighet til å delta i innovasjonsvirksomhet – kurs og opplæring i innovasjon og entreprenørskap.
- Oppfordre til bruk av overdragelseskontrakter ved det enkelte prosjekt.
- Sikre minst 1/3 av netto lisensinntekter til opphavsperson, samt sikre retten til å ta med ideen videre.
- Forskerforbundet gir bistand ved kontraktsinngåelser og rettighetsspørsmål.
- Etablere incentiver for å kommersialisere forskning som sikrer at patentering, lisensiering av oppfinnelser og bidrag til bedriftsetableringer anerkjennes økonomisk på linje med publikasjoner.
- Mer mobilitet mellom forskningsinstitusjoner og arbeids- og næringsliv, nasjonalt og internasjonalt.

2. Institusjonsnivå

Universiteter, høyskoler, forskningsinstitutt og helseforetak skal i henhold til lover og retningslinjer legge til rette for innovasjonsaktivitet eller bidra med forskning som har betydning for næringsliv, forvaltning eller samfunnet for øvrig. Institusjonene må derfor skape best mulig samvirke med samfunns- og arbeidsliv i regionen, samt forbedre samspillet som allerede eksisterer. For at innovasjonsvirksomheten skal la seg løse uten å gå på bekostning av andre oppgaver må institusjonene sikres tilstrekkelig basisbevilgning.

Det bør være et uttalt mål fra institusjonenes ledelse om å satse på innovasjon og kommersialisering for å forankre satsingen i institusjonen, samt for å sikre best mulig vilkår for ansattes innovasjon. Institusjonene bør vurdere å styrke eller opprette egne lokale finansieringsordninger for innovasjon, samt jevnlig evaluere egne kommersialiseringsaktører.

Ofte oppfattes det ikke som innovasjon eller kommersialisering når man som vitenskapelig ansatt driver konsulentvirksomhet, bidrar til politikkutvikling eller selger et utdanningsopplegg til næringslivet. Det er derfor nødvendig både hos ledelsen og ansatte med en bredere forståelse av hva innovasjon og kommersialisering er.

Det største potensialet for innovasjonsvirksomhet har til nå vært å finne i naturvitenskapelige og teknologiske fag, samt medisin. Flere tverrfaglige og brede prosjekter er nødvendige for en mer helhetlig forståelse av hvordan samfunnsutfordringer kan løses. Det bør derfor stimuleres til økt innovasjonsaktivitet i humaniora, samfunnsvitenskap, kunst- og kulturfag for å finne uutnyttet potensial. Det bør også gjennomføres kartlegging av behov, støtte eller muligheter for innovasjon innen ABM-sektoren.

Større satsing på *åpne* innovasjonsprosesser vil også være en fordel for andre fag. Slike prosesser, som ikke baserer seg på et typisk forskning-industrisamarbeid, gir andre måter å drive innovasjonsvirksomhet på, hvor institusjonene kan være møteplass eller tilrettelegger.

Institusjonene bør bidra til at høyere utdanning og forskning i større grad kobles til arbeidsliv i form av praksis og som kilde til problemstillinger til studier og avhandlinger på de ulike nivåene i studieløpet.

Mål:

- Institusjonenes satsing på innovasjon og kommersialisering må ivareta ansattes rettigheter og arbeidsvilkår, slik at dette arbeidet ikke går ut over FoU-tid og undervisning.
- Sikre at kommersialiseringsaktørene raskt tilbyr best mulig faglig relevant støtte.
- Etablere ordninger som letter ansattes adgang til å delta i kommersialiseringsarbeid i arbeidstiden.
- Styrke investeringer i bygg og infrastruktur.
- Ansatte i arbeids- og næringsliv trekkes mer inn i undervisning.
- Flere doktorgradskandidater gis anledning til å skrive avhandling i samarbeid med nærings- og arbeidsliv.

3. Samfunnsnivå

Det er bred enighet om at forskning, høyere utdanning og innovasjon er viktige virkemidler for å løse sentrale utfordringer både i privat og offentlig sektor, nasjonalt og globalt, samt for å sikre økonomisk, bærekraftig vekst. Det er imidlertid vanskelig å forutsi hvilke fagområder som vil bidra med nye vitenskapelige gjennombrudd. En bred og langsiktig satsing på grunnforskning er derfor også nødvendig i et innovasjonsperspektiv.

Forskningsinnsatsen i Norge må være av slikt omfang og kvalitet at den har tilgang på den internasjonale forskningsfronten og kan overføre ny teknologi og viten. Nivået på innsatsen må stå i forhold til land vi samarbeider med. Siden forskningsinnsats som andel av BNP brukes som mål i andre land bør Norge styre etter samme vekstmålsetting. Forskningsinvesteringene må heves til 3% av BNP innen 2020, med en årlig opptrappingsplan der det offentlige står for 50%.

Det kreves et stadig høyere kunnskapsnivå i næringslivet og offentlig sektor for å nyttiggjøre seg forskningsresultater og kunnskapen spesialiseres mer. Det vil øke etterspørselen etter forskerkompetanse. Flere ansatte akademikere øker vekstmulighetene for en bedrift, og investeringer i innovasjon og FoU gir større avkastning. Den viktigste måten kunnskapsspredning foregår på er ved at høyt utdannede går ut i arbeidslivet, og målsettingen bør være at flest mulig skal kunne ta høyere utdanning.

Fortsatt er Norge det landet der innovative bedrifter i minst grad samarbeider med universiteter og høyskoler. Det blir dessuten stadig færre innovatører i norsk næringsliv. Det er derfor viktig at næringslivet i større grad får øynene opp for innovasjon fra forskningssektoren samt satser mer på egen forskning og innovasjon.

Økt FoU-innsats i næringslivet kan skje gjennom direkte finansiering av prosjekt eller via insentivordninger. For å få til mer forskningsaktivitet internt i bedriftene må Skattefunn-ordningen styrkes og utvides. Andre, tilskuddsbaserte ordninger for forskning i næringslivet bør vurderes.

For å ytterligere stimulere til mer forskningsdrevet innovasjon bør myndighetene i større grad oppfordre til bruk av offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (OFU og IFU). Da gis det støtte til utviklingsarbeid i forbindelse med leveranser til offentlige eller industrielle samarbeidspartnere. Det er viktig at også offentlig forvaltning i større grad involverer kunnskapsmiljøene gjennom innovasjonsprosesser.

Det har vist seg vanskelig å finne nødvendig kapital i risikofasen når et forskningsresultat skal utvikles for markedet. Det må derfor finnes tilstrekkelige offentlige verifiseringsmidler som reduserer risikoen slik at næringsliv eller kapitalaktører vil overta.

For å sikre at de satsingene som gjøres på innovasjon fungerer og for å finne forbedringspotensial må det jevnlig foretas evalueringer. I tillegg bør kunnskapen om kommersialiserings- og innovasjonsprosesser økes.

Mål:

- Forskningsinnsats minst på nivå med nabolandene.
- Styrke satsingen på grunnforskning for å ha en faglig bred kunnskapsbase.
- Særsilt satsing innen fagområder der Norge har fortrinn.
- Stimulere til økt forskningsinnsats i næringslivet og offentlig sektor.
- Styrke eksisterende og vurdere nye tilskuddsbaserte ordninger.
- Innovasjonsprogrammer i NFR styrkes og videreutvikles.
- Økt bruk av offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter.
- Forbedre ordningene for kapital i risikofasen og fortsette videreutviklingen av dagens såkornfond.
- Øke satsingen på nærings-PhD.

Mer utfyllende om Forskerforbundets innovasjonspolitik: Se skriftserien notat [5/2012 Forskerforbundets innovasjonspolitik](#)

Mer informasjon om rettighetsproblematikk: Se faktaark nr. [2/2011 Opphavsrett](#)